

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

**ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ
ТВОРЧОСТІ ІМЕНІ АНДРІЯ МАЛИШКА**

“Затверджено”

На засіданні Приймальної комісії
НПУ ім. М. П. Драгоманова

Протокол № 4 від «30» березня 2017р.
Голова Приймальної комісії
Андрущенко В. П.

Рекомендовано

Вченою радою факультету української
філології та літературної творчості
імені Андрія Малишка

Голова Вченої ради
Висоцький А.В.

**Програма вступного випробування
з української мови і літератури**
для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства, при вступі
на навчання для здобуття ступеня
бакалавра
на базі повної загальної середньої освіти

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Програму з української мови та літератури для вступників розроблено на основі чинних програм з української мови, чинних програм з української літератури, а також програми Українського центру оцінювання якості освіти.

Матеріал програми розподілено за такими розділами: «Українська мова» («Фонетика. Графіка», «Орфоепія», «Орфографія», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис. Пунктуація», «Лінгвістика тексту», «Стилістика») і «Українська література» («Усна народна творчість», «Давня українська література», «Література кінця ХУІІІ - початку ХХ ст.», «Література ХХ ст.», «Творчість українських письменників-емігрантів», «Сучасний літературний процес», «Теорія літератури», «Літературні стилі та напрями»).

До вступників висувують такі вимоги:

- знати зміст мовних понять і термінів;
- розпізнавати мовні явища й закономірності;
- групувати і класифікувати вивчені мовні явища;
- визначати істотні ознаки мовних явищ;
- розуміти значення й особливості функціонування мовних одиниць;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки мовних явищ;
- застосовувати знання з фонології, лексикології, фразеології, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису, лінгвістики тексту і стилістики в практичних ситуаціях;
- розуміти фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему, основну думку і виражально-зображальні засоби прочитаного тексту;
- оцінювати мовлення з погляду дотримання основних орфоепічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних норм української мови;
- оцінювати письмові висловлювання з погляду мовного оформлення й ефективності досягнення поставлених комунікативних завдань;
- відрізнити випадки правильного використання мовних засобів від помилкових;
- створювати власні висловлення, чітко формулюючи тезу, наводячи переконливі аргументи, використовуючи доречні приклади, логічно й послідовно викладаючи думки та формулюючи відповідні висновки;
- використовувати різноманітні виражальні засоби, граматичні конструкції, лексичне і фразеологічне багатство української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування;
- оформлювати письмове мовлення відповідно до орфографічних, граматичних і пунктуаційних норм української мови;
- знати особливості розвитку української літератури в різні історичні періоди;
- знати імена представників певного літературного періоду;
- знати авторів вивчених творів;
- орієнтуватися в основних стильових тенденціях літератури певного

історичного періоду;

- знати основні літературні напрями, течії (угруповання, школи), їх представників;
- розуміти ідейні та мистецькі засади, що об'єднали представників угруповання або школи;
- знати основні відомості про життя й творчість письменників;
- знати зміст художніх творів, що ввійшли до переліку;
- ідентифікувати героя, подію тощо за авторською характеристикою, назвою твору, фрагментом з твору;
- визначати місце й роль митця в літературному процесі доби;
- знати основні теоретико-літературні поняття, передбачені програмою;
- уміти визначати в запропонованих творах тропи, передбачені програмою;
- аналізувати літературний твір чи його уривок;
- визначати найхарактерніші ознаки літературних напрямів і течій;
- визначати найхарактерніші особливості літературного процесу певного періоду та ознаки індивідуального стилю митця;
- порівнювати літературні явища.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта	
		на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
0-99 балів	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання завдань, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність умінь міркувати.	Обсяг виконання практичних завдань < 50%. Відповідь містить фактичні, орфографічні та пунктуаційні помилки.
100-139 балів	Задовільний	Відповіді на питання тестового завдання носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінь міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту	Обсяг виконання практичних завдань - у межах 50-75%. Трапляються помилки.

		запитання.	
140-169 балів	Достатній	У відповідях на питання тестового завдання допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання тесту.	Обсяг правильно розв'язаних завдань >75%. Результат містить окремі неточності і незначні помилки.
170-200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання тестового завдання. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.	Обсяг правильно виконаних завдань - 100%. Відповідь супроводжується ґрунтовним поясненням. Помилки відсутні.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА

Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки, що вивчає звукову систему мови.

Звуки мови. Голосні і приголосні звуки. Склад голосних української мови. Склад приголосних української мови. Приголосні дзвінки і глухі, тверді і м'які. Чергування голосних української мови, зокрема чергування [о], [е] з [і]. Чергування приголосних української мови: [г] - [ж] - [з], [к] - [ч] - [ц],[х] - [ш] - [с]. Основні випадки чергування [у] - [в], [і] - [й]. Склад. Основні правила складоподілу. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Співвідношення звуків і букв я, ю, є, ї, щ та їх звукове значення. Букви г, ґ та їх звукове значення.

Орфоенія

Вимова голосних (наголошених і ненаголошених). Вимова приголосних звуків: 1) [дж], [дз], [де']; 2) [ґ]; 3) [ж], [ч], [ш], [дж]; 4) груп приголосних (уподібнення, спрощення); 5) м'яких приголосних; 6) подовжених приголосних. Вимова слів з апострофом.

Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Подвоєння й подовження приголосних. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо, ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис префіксів і суфіксів. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Правопис слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Правопис складних слів разом і через дефіс. Складноскорочені слова. Написання чоловічих і жіночих імен, по батькові, прізвищ.

Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Суспільно-політична і ділова лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного і пасивного вживання. Історизми, архаїзми. Неологізми. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі словосполучення і вирази. Основні типи словників.

Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова і закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безафіксний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні о, е у складних словах. Зміни приголосних при творенні відносних прикметників за допомогою суфікса *-ськ-*; вищого ступеня прикметників і прислівників за допомогою суфікса *-ш-*; іменників за допомогою суфікса *-ств-*; іменників із

суфіксом *-ин(а)*- від прикметників на *-ськ-*, *-цьк-*. Словотвірний аналіз слова.
Морфологія

Іменник як частина мови. Значення іменника, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, конкретні та абстрактні, назви істот й неістот. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Кількість і значення відмінків в українській мові (питання до конкретних відмінків). Перша відміна. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Друга відміна. Особливості відмінювання іменників II відміни. Відмінкові закінчення родового, давального, орудного відмінків однини. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду з основою на *-Р*. Третя відміна іменників. Особливості відмінювання. Четверта відміна іменників. Особливості відмінювання. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Творення іменників. Морфологічний аналіз іменників за схемою: початкова форма, власна чи загальна назва, конкретна чи абстрактна, істота чи неістота, рід, число, відмінок, група, синтаксична роль.

Прикметник як частина мови. Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста та складена форми). Повні й короткі форми якісних прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи). Правопис: одна і дві букви *-н-* у прикметниках. Творення прикметників, перехід прикметників в іменники. Морфологічний аналіз прикметників: початкова форма, розряд за значенням, ступінь порівняння (для якісних), рід, число, відмінок, група, синтаксична роль.

Числівник як частина мови. Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (власне кількісні, дробові, збірні, неозначено-кількісні) і порядкові. Групи числівників за будовою: прості, складні, складені. Типи відмінювання кількісних числівників: 1) *один, одна, одне, одні*; 2) *два, три, чотири*; 3) від *п'яти* до *двадцяти, тридцять, п'ятдесят, ...вісімдесят*; 4) *сорок, дев'яносто, сто*; 5) *двісті - дев'ятсот*; 6) *нуль, тисяча, мільйон, мільярд*; 7) збірні; 8) дробові. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання та написання. Творення числівників. Морфологічний аналіз числівників: початкова форма, розряд за значенням, група за будовою, рід (для порядкових), відмінок, синтаксична роль.

Займенник як частина мови. Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Написання разом і через дефіс. Написання займенників з прийменником. Творення займенників. Морфологічний аналіз займенників: початкова форма, з якою частиною мови співвідносний, розряд

за значенням, рід, число, відмінок, синтаксична роль.

Дієслово як частина мови. Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но*, *-то*). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного і наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I і II дієвідміни. Особові і числові форми дієслів (теперішнього і майбутнього часу й наказового способу). Родові і числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього і простого майбутнього часу. Морфологічний аналіз дієслів: початкова форма, вид, час, спосіб, особа, рід, число, дієвідміна, синтаксична роль.

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но*, *-то*. Морфологічний аналіз: початкова форма, активний чи пасивний, від якого дієслова утворений, за допомогою якого суфікса утворений, вид, час, рід, число, відмінок, синтаксична роль.

Дієприслівник як особлива форма дієслова. Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот. Морфологічний аналіз дієприслівників: вид, від якої основи дієслова утворений, за допомогою якого суфікса, синтаксична роль.

Прислівник як частина мови. Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням: означальні (якісно-означальні, кількісно-означальні і способу дії) та обставинні (місця, часу, причини, мети). Ступені порівняння якісно-означальних прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Морфологічний аналіз: розряд за значенням, ступінь порівняння (для якісно-означальних прислівників), синтаксична роль.

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) і похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Морфологічний аналіз прийменника: група за походженням, група за будовою, з якою відмінковою формою іменника вживається.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Морфологічний аналіз: сполучник, розряд за значенням і синтаксичною роллю, група за будовою. Синтаксична роль.

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням:

формотворчі, словотворчі, модальні. Морфологічний аналіз: частка, група за значенням і вживанням.

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

Синтаксис. Пунктуація

Завдання синтаксису та пунктуації. Словосполучення і речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами і частинами складного речення. Словосполучення. Головне і залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені і поширені. Способи підрядного зв'язку слів у словосполученні: узгодження, керування, прилягання.

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Типи речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання). Розділові знаки в кінці речення.

Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження. Основні функції та способи вираження компонентів складеного присудка: вираження граматичного значення присудка (функція допоміжної частини) та вираження основного лексичного значення присудка (функція основної частини - неозначеної форми дієслова чи іменної частини). Тире між підметом і присудком.

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Способи вираження означень. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Додаток прямий і непрямий. Способи вираження додатків. Типи обставин за значенням і способи їхнього вираження. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

Речення з однорідними членами. Способи поєднання однорідних членів речення між собою: а) сурядний сполучник; б) інтонація. Кома між однорідними членами. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні

слова в реченнях

з однорідними членами. Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертанням. Форми вираження звертання. Звертання непоширені й поширені. Розділові знаки при звертанні.

Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Розділові знаки при них.

Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки - непоширені й поширені. Зв'язок відокремлених означень з пояснювальними словами; означення узгоджені й неузгоджені. Відокремлені додатки. Зв'язок відокремлених додатків з іншими членами речення. Відокремлені обставини. Способи їхнього вираження. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація та сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Змістові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки у складносурядних реченнях.

Складнопідрядне речення. Головне й підрядне речення. Способи вираження залежності підрядних речень. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Розділові знаки між головним і підрядним реченнями. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Підрядні речення, що стосуються окремих членів у головному реченні; підрядні речення, що стосуються головного речення в цілому.

Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю. Поняття послідовної підрядності, однорідної підрядності та неоднорідної підрядності. Розділові знаки в складнопідрядному реченні з кількома підрядними.

Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером відношень між частинами-реченнями: 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними); 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною). Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Складні речення з сурядним і підрядним зв'язком. Складне речення із сполучниковим і безсполучниковим зв'язком.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма і непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Інтонація й розділові знаки при прямій мові. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Розділові

знаки при цитаті. Діалог. Розділові знаки при діалозі.

Синтаксичний розбір простого речення:

1. Тип речення за метою висловлювання: розповідне, питальне, спонукальне. 2. Тип речення за емоційним забарвленням: окличне, неокличне. 3. Тип речення за складом граматичної основи: двоскладне, односкладне (означено-особове, неозначено-особове, узагальнено-особове, безособове, називне). 4. Тип речення за наявністю чи відсутністю другорядних членів: непоширене, поширене. 5. Тип речення за наявністю необхідних членів речення: повне, неповне. 6. Тип речення за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів: неускладнені, ускладнені (однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами). 7. Аналіз членів речення. 8. Розділові знаки в реченні.

Синтаксичний розбір складного речення: 1. Тип речення за характером синтаксичних відношень і зв'язків між його частинами (складносурядне, складнопідрядне, безсполучникове, складне із сурядним і підрядним зв'язком, складне із сполучниковим і безсполучниковим зв'язком). 2. Кількість частин-речень і характер змістових зв'язків між ними. 3. Способи вираження зв'язку між частинами: інтонація, сполучники чи сполучні слова. 4. Аналіз кожної частини як простого речення. 5. Розділові знаки в реченні. 6. Графічна схема речення (за шкільним підручником).

Лінгвістика тексту

Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Складне синтаксичне ціле (ССЦ), його основні ознаки. ССЦ й абзац.

Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність).

Стилістика

Поняття про стиль і стилістичну норму. Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Усна народна творчість

Українські історичні пісні.

Пісні про звитяжну боротьбу козаків із турецько-татарськими нападниками («Зажурилась Україна», «Та, ой, як крикнув же козак Сірко»); про боротьбу проти соціального та національного гніту («Ой Морозе, Морозенку», «Максим козак Залізняк», «Чи не той то Хміль», «За Сибіром сонце сходить»). Образи історичних осіб, лицарів-оборонців рідної землі, створені народною уявою.

Пісні Марусі Чурай. «Засвіт встали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні», «Ой не ходи, Грицю».

Легендарна поетеса з Полтави. Трагічна історія її життя. Пісні, що стали народними. Їхня популярність, фольклорна основа, народнопоетичні образи.

Українські народні думи. «Маруся Богуславка» .

Героїчний епос українського народу. Кобзарі та лірники – виконавці народних дум (О. Вересай, Г.Гончаренко, М.Кравченко та ін.). Жанрова своєрідність, історична основа, героїчний зміст дум. Специфічність поетичної форми, ритму. Морально-етична проблематика. Проблема вибору, душевна роздвоєність Марусі Богуславки між любов'ю до рідної землі та становищем дружини турецького вельможі («Маруся Богуславка»). Балади. Балада «Бондарівна».

Тематика, зміст, образи народних балад.

Давня українська література

«Слово про похід Ігорів». Історичне підґрунтя твору. Поема і літописне оповідання про похід Ігоря на половців. Проблема авторства. Природа в поемі. Образ Руської землі. Образи Ігоря, Всеволода, Святослава Київського. Образ Ярославни, його композиційна та ідейно-естетична роль.

Григорій Сковорода. «Бджола та Шершень», «Всякому місту – звичай і права», «De libertate», «Пісня 28» (із «Саду Божественних пісень»).

Життя і творчість філософа, просвітителя, поета, його християнські морально-етичні ідеали. «Сад божественних пісень», «Байки харківські», філософські трактати. Біблійна основа творчості Г.Сковороди та його вчення про самопізнання і «сродний труд». Проповідь житейської невибагливості, пошуку гармонії з собою і світом.

Нова українська література

Основні художні напрями (класицизм, романтизм, початкові форми реалізму; бурлескна стильова течія). Визначні українські письменники.

Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка».

Творчість І. Котляревського – новий етап у розвитку національного самоусвідомлення. Драматург і театральний діяч. Історія появи «Енеїди». Національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, алюзії на українську історію в ній. Бурлескний гумор, народна українська мова. Утвердження народної моралі (картини пекла, раю).

Соціально-побутова драма «Наталка Полтавка» – перший твір нової української драматургії. Її довготривале сценічне життя. Торжество народної етики. Наталка як уособлення кращих рис української жінки.

Григорій Квітка-Основ'яненко. «Маруся».

Батько української прози, один із перших у Європі «творців людової повісті» (І. Франко). Гуманістичний пафос, християнські ідеали, етнографічне тло творів. Художнє розкриття письменником традиційних народних моральних уявлень. Утілення морального й естетичного ідеалу в образі головної героїні твору. Інші персонажі повісті: розважливність, батьківське піклування (Наум Дрот), вірність у коханні (Василь). Композиція повісті. Трагічний злам усталеного ходу подій як нагадування про стихійний плин людського життя.

Література українського романтизму

Ідейно-художні особливості романтизму. Зв'язок із ідеями Просвітництва, з національним рухом. Осередки романтичного руху на Слобожанщині, Чернігівщині й Полтавщині, у Західній Україні («Руська трійця»).

Поети-романтики (Л.Боровиковський, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, М. Костомаров, А.Метлинський, В. Забіла, М. Петренко, О.Афанасьєв-Чужбинський, М. Шашкевич).

Тарас Шевченко. Геніальний поет, мислитель, пророк національного відродження в Україні. Його винятково велике значення.

Рання творчість. Перші поетичні твори баладного та елегійного жанрів. («Причинна», «Думи мої...»). Історична тема («Іван Підкова», «Тарасова ніч», «Гайдамаки»). Вісь неперервності історичного часу («До Основ'яненка»).

«До Основ'яненка». Жанр послання, ідейний зміст, роль риторичних фігур.

«Гайдамаки». Історична основа, жанр, сюжет і композиція, героїко-трагічний пафос. Повсталий народ як герой поеми. Образи Яреми, Залізняка і Гонти.

«Сон» («У всякого своя доля...»). Поема («комедія») «Сон» і тогочасна суспільно-політична дійсність. Композиційний прийом «сну», його роль для розширення можливостей поетичного зображення. Протистояння імперського режиму і вільнодумної, національно свідомої особистості. Сатиричний пафос поеми, його спрямування.

Національна проблематика періоду «Трьох літ». «Кавказ». Пристрасний відгук на тогочасну загарбницьку імперську політику. Продовження теми національно-визвольної боротьби. Узагальнена ідея поеми – неприйняття насильства, поневолення людей, осуд загарбницьких воєн.

«Заповіт» («Як умру, то поховайте...») – твір, що єднає минуле, теперішнє і майбутнє. Історія його написання. Ідея єднання з рідною землею. Мрія про щасливе майбутнє свого народу, віра в нього.

«І мертвим, і живим, і ненарожденним...» Продовження теми «земляків» у посланні. Викриття конформізму значної частини української еліти. Засудження комплексу меншовартості. Критичний перегляд національної історії задля перспективи її кращого майбутнього. Настроєві інтонації твору (суперечка, пересторога, погроза, заклик тощо).

Тема жіночої долі у творчості Т. Шевченка («Катерина», «Наймичка», «На панщині пшеницю жала...», «Марія», «У нашім раї на землі...» та ін.).

«Вічна» тема матері й сина. Еволюція жіночого образу в поезії Шевченка. Різні типи втілення теми жіночої долі: романтичний («Катерина»), реалістично-побутовий («Наймичка», «На панщині пшеницю жала...»), символічно-узагальнений («Марія»). «Катерина». Жанр, проблематика, персонажі. Образ оповідача, стиль, ліричні відступи.

Творчість періоду ув'язнення та заслання. «Мені однаково, чи буду...». Розпач і біль ліричного героя, пророча кінцівка твору. Ностальгія за ідилією родинного життя, висока філософія життя людини на землі («Садок вишневий коло хати...»).

Пантелеймон Куліш. «Чорна рада».

Відомий письменник, перший український професійний літературний критик, перекладач («Біблія», твори В. Шекспіра, Дж. Байрона, Ф.Шиллера), автор підручників для школи, українського правопису («кулішівка»). Вплив на П. Куліша ідей європейського просвітництва: «Українець у Європі,

європеець в Україні». Романтична основа світогляду.

«Чорна рада» – перший україномовний історичний роман. Походження його назви. Історична основа й авторська уява, романтичність стилю. Динамічний сюжет. Непросте життя та романтичні пригоди головних героїв. Загальнолюдські риси ініціативності, працьовитості, лицарства, благородства, вірності почуттю та обов'язку. Оцінка роману Т. Шевченком.

Українська поезія другої половини XIX ст. Відомі поети (Степан Руданський, Леонід Глібов, Яків Щоголів, Іван Манжура, Володимир Самійленко, Борис Грінченко, Юрій Федькович, Михайло Старицький).

Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я». Життя митця і його творчість як новий імпульс української літератури («Колосальне всеобіймаюче око України» (І.Франко). Її загальна характеристика. «Кайдашева сім'я» – соціально-побутова повість-хроніка. Гумористичний ракурс зображення та необхідність його врахування при інтерпретації повісті. Реалізм твору, сучасна (вічна) актуальність проблеми батьків і дітей. Колоритні характери в повісті. Українська ментальність, гуманістичні традиції народного побуту й моралі. Утвердження цінностей національної етики засобами комічного.

Іван Франко. «Гімн», «Чого являєшся мені у сні», «Мойсей».

Письменник, учений, громадський діяч. Життя і творчість митця. Багатогранність діяльності в українській культурі, її вплив на культурний і політичний розвиток України. Основні книги і праці. Франко-перекладач. Значення творчості для розвитку української літератури, у пробудженні національної свідомості.

«Гімн». Символічність образу духу. Роль риторичних вигуків, повторів. Особливості віршування. Популярність пісні (музика М. Лисенка).

Поетична збірка «Зів'яле листя»: «Ой ти, дівчино, з горіха зерня», «Чого являєшся мені...». Місце любовної теми у творчості І.Франка. Життєві імпульси появи творів (автобіографічність). Широка емоційна гама почуттів ліричного героя, утвердження невмирущості людських почуттів, ідеалу кохання. Відображення внутрішньої боротьби, душевних мук ліричного героя у поезії «Чого являєшся мені у сні».

Поєма «Мойсей» – одна з вершин творчості І.Франка. Проблематика твору: історичний шлях нації, визначна особистість як її провідник, пробудження національної свідомості, збереження історичної пам'яті. Пролог до поеми – заповіт українському народові.

Література 70-90-х років XIX ст.

Складні суспільно-політичні умови розвитку. Новий етап національно-визвольного руху, культурно-просвітницька діяльність «Громад». Періодичні видання. Розвиток реалізму, натуралізму, пізній романтизм. Розвиток поезії (Я.Щоголев, І. Манжура, В. Самійленко), прози, драматургії.

Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я».

Життя митця і його творчість як новий імпульс української літератури («Колосальне всеобіймаюче око України» (І.Франко). «Кайдашева сім'я» – соціально-побутова повість-хроніка. Реалізм твору, сучасна (вічна) актуальність проблеми батьків і дітей. Колоритні людські характери в повісті. Українська ментальність, гуманістичні традиції народного побуту й

моралі. Утвердження цінностей національної етики засобами комічного.

Українська драматургія і театр 70–90-х рр. XIX ст. Від аматорських гуртків до професійного «театру корифеїв», що став «школою життя» (І.Франко). Перші театральні трупи М.Кропивницького та М.Старицького (1882–1883). Родина Тобілевичів та український театр. Розвиток драматургії: соціально-побутові та історичні драми й комедії М.Старицького («Богдан Хмельницький», «За двома зайцями»), М.Кропивницького («Глитай, або ж Павук», «Дай серцеві волю, заведе в неволю»), Панаса Мирного («Лимерівна») та ін.

Створення професійного театру в Галичині (1864). Театр «Руська бесіда» у Львові. Роль І.Франка у становленні національного професійного театру. Популярність «театру корифеїв» в Україні та за її межами. Перша народна артистка України Марія Заньковецька.

Іван Карпенко-Карий (І. Тобілевич). «Мартин Боруля».

Життєвий і творчий шлях. Багатогранність діяльності. Жанрова різноманітність творів: трагікомедії («Сто тисяч», «Мартин Боруля»), сатирична комедія («Хазяїн»), соціально-психологічна драма («Безталанна»), історична трагедія («Сава Чалий»). І.Карпенко-Карий і «театр корифеїв». Драматургічне новаторство письменника.

Комедія «Мартин Боруля», її сценічна історія. Дворянство як міф про краще життя. Підміна особистісних етичних цінностей (чесності, порядності, працелюбства) становою належністю. Психологічна переконливість розкриття образу Мартина Борулі. Значення творчості І.Карпенка-Карого.

Українська література поч. XX ст. Посилення зв'язку з культурою Європи, активні націотворчі процеси. Основні риси українського модернізму (О.Кобилянська, М.Коцюбинський, В.Стефаник, Леся Українка, М.Вороний, В.Винниченко). Альманах «З-над хмар і з долин», угруповання «Молода муза» – зв'язок зі світовою літературою, «нова школа» у прозі, «нова» драма на рубежі століть.

Михайло Коцюбинський. «Intermezzo», «Тіні забутих предків».

Життя і творчість, гуманізм світогляду. Жанр новели у творчості М.Коцюбинського. Еволюція художньої свідомості: від просвітницьких орієнтацій і реалізму до модернізму. Значення стильового новаторства М.Коцюбинського для української літератури.

Психологічна новела «Intermezzo» з жанровими ознаками «поезії у прозі». Автобіографічна основа. Проблеми душевної рівноваги, повноцінного життя, специфіки творчого процесу. Психологічно переконливе розкриття внутрішнього стану людини. Символічні образи, ускладнена метафора. Поетика імпресіонізму.

Повість «Тіні забутих предків». Трагічна доля Івана й Марічки як наслідок суперечності між мрією та дійсністю. Світ людини у зв'язку зі світом природи. Фольклорне тло твору. Образи й символи твору. Образи Івана та Марічки як втілення романтичної ідеї незнищенності кохання.

Ольга Кобилянська. «Земля».

Життя і творчість. Формування світогляду письменниці (вплив європейської культури, українського феміністичного руху). Її проза – модель раннього

українського модернізму. Жанрові особливості, провідні теми та ідеї. Краса вільної душі, аристократизм духу як провідні мотиви.

“Земля” – психологічне трактування вічних проблем: людини і землі, злочину та кари на українському матеріалі. Модерністська проблема сакральності зв'язку людини із землею. Розкриття споконвічного прагнення селянина бути господарем на ній. Трагічна історія родини Федорчуків – новітня інтерпретація християнського мотиву братовбивства. Михайло і Сава – протилежні психологічні типи; Марійка та Івоніка – цінності народної моралі; Сава і Рахіра – духовна деградація. Трагедія шляхетної, чутливої душі в жорстоких обставинах тогочасного сільського життя (образ Анни). Глибокий психологізм і символізм твору як новаторство О.Кобилянської.

Василь Стефаник. “Камінний хрест”.

Життя і творчість. Творча співдружність В.Стефаника з Л.Мартовичем і Марком Черемшиною (“покутська трійця”).

Новаторство письменника. “Камінний хрест” – психологічне розкриття теми еміграції. Історична основа твору. Сюжетно-композиційні особливості. Трагічна подія – композиційний центр новел Стефаника. Драматизм конфлікту, емоційна загостреність зображуваного. Багатозначність символічних образів. Камінний хрест – уособлення долі людини. Ідея нерозривної єдності Івана Дідуха з полем, рідною землею. Останній танець Івана Дідуха перед від'їздом з села як символ трагізму і розпачу прощання з рідним краєм.

Леся Українка (Лариса Косач). “Contra spem spero!”, “Лісова пісня”.

Життєвий і творчий шлях. Роль родини, культурного оточення і самоосвіти у формуванні світобачення письменниці. Збірка поезій «На крилах пісень», її висока оцінка І. Франком. Основні цикли поезій. Неоромантизм як основа естетичної позиції Лесі Українки. Символічність, романтичні образи, образотворчий прийом контрасту (“Contra spem spero!”). “Contra spem spero!” як світоглядна декларація сильної вольової особистості.

Особливості поетичного стилю Лесі Українки.

Драма-феєрія “Лісова пісня”. Фольклорно-міфологічна основа сюжету. Символічність образів Мавки і дядька Лева – уособлення духовності і краси. Мати Лукаша й Килина – антиподи головній героїні Мавці. Симбіоз високої духовності і буденного прагматизму в образі Лукаша. Природа і людина у творі. Неоромантичне утвердження духовно-естетичної сутності людини, її творчих можливостей. Конфлікт між буденним життям і високими пориваннями душі особистості, дійсністю і мрією. Почуття кохання Мавки й Лукаша як розквіт творчих сил людини. Художні особливості драми-феєрії.

Микола Вороний. “Іванові Франкові”, “Блакитна Панна”.

Життя і творчість, багатогранна діяльність. М.Вороний – “ідеолог” модернізації української літератури. Його творчість – перша декларація ідей і форм символізму. Зміст і художні особливості поезії М.Вороного. Мотив необхідності для поета бути “цілим чоловіком” (“Іванові Франкові”). Єдність краси природи і мистецтва (“Блакитна Панна”).

Олександр Олесь (О. Кандиба). “Чари ночі”, “О слово рідне! Орле скутий!..”.

Життя і творчість, світоглядні переконання. Неоромантичні, символістські тенденції у творчості (“З журбою радість обнялась...”). Прагнення гармонії людини і природи (“Чари ночі”). Музичність, звукова виразність поезій. Майстерність у відтворенні настрою і почуття. Експресивне висловлювання патріотичних почуттів (“О слово рідне! Орле скутий!..”).

Володимир Винниченко. “Момент”.

Життя і творчість, громадська і політична діяльність. Прозові і драматичні твори. Мала проза: ідейно-стильові особливості збірки “Краса і сила”. Перший український науково-фантастичний роман “Сонячна машина”.

Новела “Момент”. Поєднання в ній реалістичного змалювання дійсності і філософського підтексту (плинність життя, щастя людини, мить – частинка вічності тощо). Образ Панни -- втілення ідеї вічної жіночності, краси. Імпресіонізм новели.

Українська література 1920-1930 рр. Складні суспільно-історичні умови розвитку української літератури ХХ ст., основні стильові напрями (модернізм, соцреалізм, постмодернізм). Українська література ХХ ст. як новий етап в історії національної культури. Актуалізація проблем: митець і влада, свобода творчості. Стильове розмаїття мистецтва 1920-х років. Поняття “розстріляне відродження”, домінування соцреалістичної естетики в 30-ті роки.

Провідна роль поезії у 20-ті роки. Потужне ліричне самовираження, емоційне переживання пореволюційної епохи, її духовних катаклізмів.

Павло Тичина. “Арфами, арфами...”, “О панно Інно...”, “Ви знаєте, як липа шелестить...”, “Пам’яті тридцяти”.

Найбільший модерніст 20-х років. Звернення до “вічних” тем, культура віршування, потужне ліричне “Я” як символ нової людини, життєствердний пафос, поєднання тенденцій символізму, неоромантизму, експресіонізму, імпресіонізму. Феномен “кларнетизму”. Наскрізна оптимістична тональність, життєствердна настроєвість (збірка «Сонячні кларнети»).

Художнє відтворення національно-визвольного пробудження народу, ушляхення борців за вільну Україну (“Пам’яті тридцяти”).

Літературний авангард (Михайль Семенко).

Авангардні тенденції в українській поезії 1920-х років. Поет-футурист, сміливий експериментатор, впроваджувач Урбаністичні мотиви його лірики, їхня змістова новизна, деструкція класичної форми (“Бажання”, “Місто”, “Запрошення”).

Київські «неокласики».

Група київських “неокласиків». Їхнє творче кредо, орієнтація на традицію, класичну форму вірша. Різногранний творчий шлях митців. Філософічність, афористичність їхньої лірики.

Максим Рильський (“Молюсь і вірю...”). Мотиви пошуків душевної рівноваги, краси в житті та в душі, вітаїзм, сповідальність.

Микола Хвильовий (М. Фітільов). “Я (Романтика)”. Життєвий і творчий шлях. Провідна роль у літературному житті 1920-х рр. Романтичність світобачення. Участь у ВАПЛІТЕ, у дискусії 1925-1928 рр. Тематичне і стильове розмаїття його прози. “Я (Романтика)” - новела про добро і зло в

житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і обов'язком.

Юрій Яновський. “Подвійне коло”, “Шаланда в морі” (з роману “Вершники”).

Творча біографія митця. Романтичність світовідчуття і стилю в ранній творчості. Роман у новелах “Вершники” як «реабілітаційний двійник» «Чотирьох шабель». Умовність зображення (“Подвійне коло”), ідея протиставлення загальнолюдських цінностей класовим. Проблема розпаду роду, родини як трагедія народу. Утвердження високих загальнолюдських ідеалів вірності й кохання, відданості громадянському обов'язку (“Шаланда в морі”).

Валер'ян Підмогильний. “Місто”.

Автор інтелектуально-психологічної прози, перекладач. Світовий мотив підкорення людиною міста, самоутвердження, інтерпретовані на національному матеріалі. Зображення “цілісної” людини: в єдності біологічного, духовного, соціального.

Остап Вишня (Павло Губенко). “Моя автобіографія”, “Сом”.

Трагічна творча доля українського гумориста, велика популярність і значення його усмішок у 1920-ті роки. Оптимізм, любов до природи, людини, м'який гумор як риси індивідуального почерку Остапа Вишні.

Микола Куліш. “Мина Мазайло”.

Життєвий і творчий шлях митця. Зв'язок із театром Л.Курбаса. Національний матеріал і вселюдські, «вічні» мотиви та проблеми у п'єсах. Сатирична комедія «Мина Мазайло». Особливості сюжету. Розвінчання національного нігілізму, духовної обмеженості на матеріалі українізації (Мина, Мокій, дядько Тарас, тьотя Мотя). Сатиричне викриття бездуховності обивателів, що зрікаються своєї мови, культури, родового коріння. Драматургічна майстерність автора у створенні комічних характерів і ситуацій, у побудові діалогів та ремарок, у мовній характеристиці героїв. Сценічне втілення.

Українська література за межами України.

Література в Західній Україні (до 1939 р.).

Богдан-Ігор Антонич. “Різдво”.

Життя і творчість. Аполітичність, наскрізна життєствердність, метафоричність і міфологізм поезій. Лемківська конкретика як джерело образних асоціацій. Поєднання язичницьких мотивів із християнськими; міфологічність образу, екзотика лемківського краю в контексті вселюдських мотивів.

Еміграційна література. “Празька поетична школа” української поезії та її представники.

Євген Маланюк. “Стилет чи стилос?..”

Художнє осмислення трагічної історії України, ностальгічні мотиви, філософічність поезій. Вірші про призначення поета і поезії. Символічні образи.

І. Багряний. «Тигролови».

Основні віхи життя й творчості митця. «Тигролови» як український

пригодницький роман. Проблема свободи й боротьби за своє визволення. Жанрові особливості.

Українська література 1940–1950 рр.

Участь українських письменників у Другій світовій війні. Активізація патріотичної тематики, героїчного пафосу, посилення філософічності в літературі цього періоду. Засилля соцреалізму в мистецтві повоєнного періоду.

Олександр Довженко. “Україна в огні”, «Зачарована Десна».

Відомий у світі кінорежисер, засновник поетичного кіно. Романтичне світобачення. Соцреалістичний канон і новаторський естетичний пошук. Національні та загальнолюдські проблеми. Поєднання лірико-романтичного, виражального начала з публіцистикою, доля народу крізь призму авторського бачення і оцінки (“Україна в огні”).

Історія написання «Зачарованої Десни», автобіографічна основа, сповідальність оповіді. Поєднання минулого і сучасного. Два ліричні герої: малий Сашко і зріла людина. Морально-етичні проблеми, порушені в кіноповісті.

Українська література другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Спроба подолати канони соцреалізму. “Закулісний” розвиток модернізму, опозиційні прояви різних стильових тенденцій.

Явище “шістдесятництва”, нью-йоркська група, постшістдесятники, українська “хімерна проза”. Пошукове розмаїття сучасної літератури. Тенденції постмодернізму.

Нова хвиля відродження української літератури на початку 60-х років. “Шістдесятництво” як явище культурологічне і соціальне. Його зв’язок із дисидентським рухом. Ідейно-стильове розмаїття, тематична і формотворча новизна.

Василь Симоненко. “Лебеді материнства».

Творча біографія митця (“витязь молоді української поезії”). Громадянські, патріотичні мотиви, романтичний пафос його лірики. Загальнолюдські цінності та ідеї. Громадянський вибір поета.

Андрій Малишко. “Пісня про рушник”.

Відомий український поет і його пісні, що стали народними. Патріотичні почуття, найвищі духовні цінності в них. Художні засоби донесення до читача ідей патріотизму, гуманізму, історичної пам’яті. Ліризм поезій А. Малишка. «Пісня про рушник», яка стала народною.

Іван Драч. “Балада про соняшник” .

Невтомний шукач нового змісту і нової форми в поезії. Переосмислення жанру балади. “Балада про соняшник” – поетичний роздум про суть мистецтва, процес творчості. Символічність образу соняшника, сонця.

Ліна Костенко. “Страшні слова, коли вони мовчать...”, “Українське альфреско”, “Маруся Чурай”.

Творчий шлях. Особливості індивідуального стилю (філософічність, історизм мислення, традиційність, інтелектуалізм, публіцистичність). “Страшні слова, коли вони мовчать” – ліричний роздум про значення слова в житті людини, суть мистецтва. “Вічні” українські фольклорні типи, новітнє

переосмислення традиційної ситуації, образи-архетипи як атрибути української свідомості (“Українське альфреско”).

Історико-фольклорна основа історичного роману у віршах “Маруся Чурай”. Духовне життя нації крізь призму нещасливого кохання. Центральні проблеми: митець і суспільство, індивідуальна свобода людини.

Василь Стус. “О земле втрачена, явися...”, “Як добре те, що смерті не боюсь я...”

Поет як символ незламного духу, збереження людської гідності. Узагальнені образи крізь призму індивідуальної долі. Основні тематично-проблемні лінії: душа людини “перед вічністю високого неба” (відчуження від світу, проблема вибору, стан трагічної самотності і активної дії, формування себе); атмосфера розтлінного духу тоталітарної системи; Україна-мрія і Україна знищена, скорена. Поезія Стуса – зразок “стоїчної” поезії у світовій ліриці.

Проза другої половини ХХ ст.

Інтенсивний розвиток української прози (твори В.Дрозда, Є.Гуцала, В.Шевчука, Гр.Тютюнника, А. Дімарова, О.Гончара, П.Загребельного та ін.). Її новаторські особливості. Національна специфіка. Розмаїття тематики й жанрове розмаїття.

Олесь Гончар. “За мить щастя”.

Загальна характеристика доробку О.Гончара -романтика. Творчий злет у 60-ті роки. Його громадянська і життєва позиція, роль у духовному відродженні нації.

Краса і сила кохання як матеріал художнього осмислення. Узагальнений образ миті життя, філософія миті щастя людини (“За мить щастя”).

Григор Тютюнник. “Три зозулі з поклоном”.

“Вічна” тема “любовного трикутника” в новітній інтерпретації. Образ любові як втілення високої християнської цінності, яка вивіщує людину над прагматичною буденністю, очищає її душу. Зміщення часових площин як художній засіб. Роль художньої деталі в розкритті характеру, ідеї.

Сучасна українська література. Історико-культурна картина літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст. (на шляху до нового відродження). Літературні угруповання (Бу-Ба-Бу, “Нова дегенерація”, “Пропала грамота”, “ЛуГоСад” та ін.). Творчість Г. Пагутяк, Ю. Андруховчиа, О. Забужко, І. Римарука, В.Слапчука та ін. Утворення АУП (Асоціації українських письменників). Література елітна і масова. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років, його риси. Сучасні часописи та альманахи.

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

Зміст і форма художнього твору. Художній образ і літературний тип. Прототип. Зміст і форма художнього твору. Тема та мотиви. Ідея художнього твору. Проблематика та конфлікти в художньому творі.

Композиція художнього твору. Сюжет і його елементи. Позасюжетні елементи.

Тропи. Епітет, постійний епітет. Порівняння. Метафора, персоніфікація (уособлення), алегорія. Метонімія, синекдоха. Гіпербола. Оксиморон. Символ.

Види комічного. Гумор, іронія, сатира, сарказм, гротеск.

Поетичний синтаксис. Інверсія. Тавтологія. Антитеза. Анафора. Риторичні фігури: риторичне звертання та риторичне запитання.

Поетичний звукопис. Алітерація й асонанс.

Теорія віршування. Системи віршування: метрична, силабічна, тонічна та силабо-тонічна. Двоскладові та трискладові стопи. Віршові розміри: ямб, хорей, дактиль, амфібрахій та анапест. Рима. Основні види римування в катрені (парне, перехресне, кільцеве). Поняття про строфу. Види строф: дистих (двовірш), тривірш, катрен, терцина. Ознаки класичного сонета. Верлібр.

Роди і види літератури. Епос. Малі епічні твори: новела, оповідання. Повість як зразок середнього епічного твору. Великі епічні твори: роман, епопея.

Лірика. Ліричний образ і ліричний герой. Різновиди ліричних творів: ода, послання, романс, медитація, поезія в прозі. Види ліричних творів за тематикою: філософська, патріотична, громадянська, пейзажна й інтимна лірика.

Ліро-епічні твори. Співомовка, байка, балада, поема та роман у віршах як зразки ліро-епічних творів.

Драма. Вертеп. Шкільна драма й інтермедії. Жанрові різновиди сучасної драми: власне драма, трагедія та комедія. Драматична поема.

Літературні стилі та напрями.

Періодизація розвитку української літератури.

Доба Відродження, Реформація в українській літературі.

Бароко та його характерні риси. Особливості українського бароко. Козацьке бароко.

Класицизм і його особливості.

Сентименталізм, його ознаки і його жанри.

Романтизм і його ознаки. Жанрове розмаїття романтизму.

Реалізм. Реалістичні течії другої половини ХІХ ст. в українській літературі: побутово-просвітницький, революційний і класичний реалізм.

Доба модернізму. Особливість українського модернізму. Модерністські течії: неоромантизм, неокласицизм, символізм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм. Характерні ознаки кожної з названих течій. Їх розвиток в українській літературі.

Постмодернізм. Представники українського постмодернізму. Особливості розвитку сучасної літератури, її стильове та жанрове розмаїття.

4. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

5. СТРУКТУРА ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ

**Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Факультет української філології та літературної**

творчості імені Андрія Малишка

Ступінь: Бакалавр

Галузь знань: 01 Освіта

Спеціальність: 014 Середня освіта (українська мова і література)

На базі повної загальної середньої освіти

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1 – 7 – це тести з української мови закритого типу 1-го рівня складності. Кожне запитання має чотири варіанти відповіді. Правильною є лише одна відповідь, яка оцінюється 1 балом, неправильна – 0 балів.

Увага! Позначка правильної відповіді має бути чітка. Відповіді з двома позначками розглядатися не будуть.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1 – 7 до нього.

Сонце, ...хилившись на захід, упало в сині хмари, і на землі враз настала темнота (1). Небо прорізали вогняні стріли, ударив грім, на курних дорогах знявся вітер, закрутився клубком і помчав у жита (2). Підхопив сніп, підняв до хмар і ро...трусив над полем (3). Жовта солома, освітлена блискавицею, довго носилась у повітрі (4). Житами побігли, покрутилися коловороти, зашуміло ...тигле колосся, обважніле, ще більше пригнулось до землі (5). Пролетів перший порив вітру і на полі знову стало тихо (6). Звузився горизонт, важко звис над ланами (7). Темнота гула, ...тугонів грім, з півночі потягло прохолодою (8).

1. У переносному значенні в тексті вжито виділене слово:

- А стало тихо
- Б сонце упало
- В освітлена блискавицею
- Г сині хмари

2. На місці крапок потрібно вставити літеру з у слові:

- А ...хилившись
- Б ро...трусив
- В ...тигле
- Г ...тугонів

3. Форму однини у тексті має іменник

- А колосся
- Б поля
- В над ланами
- Г стріли

4. Складносурядним є речення:

- А п'яте
- Б перше
- В сьоме
- Г восьме

5. Відокремлене означення вжито в реченні:

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г четвертому

6. Неповним є речення:

- А друге
- Б третє
- В восьме
- Г перше

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні:

- А першому
- Б третьому
- В шостому
- Г четвертому

Завдання 8 – 15 – це тести з української мови закритого типу 2-го рівня складності з вибором однієї правильної відповіді. У кожному тестовому завданні – п'ять варіантів відповіді. Правильна відповідь оцінюється 1 балом, неправильна – 0 балів.

8. Позначте рядок, у якому всі власні назви у родовому відмінку однини мають закінчення **-а (-я)**:

- А Львів, Єгипет, Лондон, Сибір
- Б Чернігів, Крим, Луганськ, Донецьк
- В Париж, Мілан, Ізраїль, Берлін
- Г Відень, Амстердам, Брюссель, Бангкок
- Д Каїр, Мадагаскар, Дунай, Таїланд

9. Форму орудного відмінка кількісного числівника записано неправильно у рядку:

- А шістдесяти п'ятьма
- Б сорока шістьма
- В сьомастами чотирма
- Г двадцятьма шістьма
- Д ста п'ятдесятьма

10. Позначте рядок, у якому є помилкове вживання прийменників:

- А пропустити через неухважність
- Б забезпечити у разі необхідності
- В зробити відповідно до вимог
- Г називати учня на ім'я
- Д розглядати згідно теорії

11. Позначте рядок, у якому всі складні слова потрібно писати разом:

- А внутрішньо/системний, історично/зумовлений, пів/яблука
- Б дво/поверховий, іменниково/прикметниковий, напів/зрощений
- В корене/подібний, супер/ознака, двадцяти/двох/метровий
- Г напів/калькування, п'яти/складовий, логіко/філософський
- Д темно/шоколадний, високо/інформативний, пів/доби

12. Позначте рядок, у якому допущено помилки в написанні

прислівників та прислівникових сполук:

- А на мить, раз-у-раз, назло
- Б спідлоба, сам на сам, на щастя
- В день у день, спочатку, увечері
- Г униз, коли-не-коли, з давніх-давен
- Д спідлоба, надворі, угорі

13. Позначте рядок, у якому всі іменники належать до чоловічого роду

- А шимпанзе, степ, ступінь, полин
- Б продаж, тюль, нежить, лоша
- В біль, директор, рандеву, собака
- Г путь, літопис, Мартинюк, кір
- Д дріб, сирота, висип, Сибір

14. Позначте рядок, у якому записано речення з відокремленим означенням:

- А Од самого берега Росії, на південь, починається такий рай, якого важко знайти на Україні (За І.Нечуєм-Левицьким).
- Б Дві велетенські слов'янські ріки текли в нього під ногами, стелилися йому до ніг і не стелилися – норовисті, непокорені, могутні (П.Загребельний).
- В Хороше стежити за морем з високих, стрімких кримських скель (За В.Логвиненком).
- Г Серед того зеленого моря на горбі неначе пливе в зелених хвилях нова невеличка біла церква з однією широкою банею та тонкою дзвіницею (За І.Нечуєм-Левицьким).
- Д З другорядних духів української міфології найбільше опоестизовані русалки – водяні красуні (В.Жайворонок).

15. Вставними у реченні можуть бути такі слова:

- А по-перше, передусім, буцімто
- Б напевно, мабуть, на жаль
- В по-українськи, здебільшого, звичайно
- Г начебто, насамперед, можливо
- Д либонь, навіть, однак.

Прочитайте текст і дайте відповіді на запитання 16 – 23. Кожне запитання має п'ять варіантів відповіді. Правильна відповідь оцінюється 1 балом, неправильна – 0 балів.

Сергій Параджанов

Геній – поняття, що давно стало книжним. Кажемо так про людей, які зоріють у недосяжному часі та просторі. Довідуємося про них із легенд і підручників. Серед нас вони давно не живуть.

Тим, хто знав режисера фільму «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова, фантастично пощастило. Вони бачили живого генія. Це зрозуміло було з того, як усе від його слова сповнювалося краси та значення. Це зрозуміло було з тієї бентежної енергії, що неослабно променіла з нього. Це зрозуміло було настільки, що в жартівливих розмовах слово «геній» стало синонімом його імені та й сам він залюбки вдавався до цього титулу. Треба було знати Параджанова, щоб за цим не шукати марнославства чи несмаку. Він жив

іншими стимулами, у його світі тон задавали дитяча великодушність та оповитий артистизмом гумор. Смак до жарту, «жертвою» якого ставав він сам, передавався його друзям. «У ці дні ми будемо насолоджуватися присутністю найгеніальнішого режисера всіх часів – Параджанова. Це я його жартома так називаю», – писав приятель. Авжеж, усі ми так жартували. Але добре знали, що в тих жартах – правда.

Книжок у його хаті майже не було, а як щось з'являлося – на другий день комусь дарував. Здавалося, нічого не читав, а насправді все знав і давав непомильну, на рівні «абсолютного слуху» оцінку всім помітним явищам літератури та мистецтва. Часом допомагала інтуїція генія: досить було *кинути оком*, проглянути кілька сторінок – і суть схоплено.

Він сприймав світ через красу. І мав дивовижну здатність надавати всьому краси: інтер'єрові, букетові квітів, святковому столу. Здавалося, не було чогось такого, чого він не міг зробити. І все – красиве. Де був Параджанов – там чинилося мистецьке дійство: море насолоди для друзів і гостей. Якби можна було прихованою камерою зняти його життя – це був би найфантастичніший витвір Параджанова.

Так виходило, що він завжди дбав про інших, не залишаючи місця для віддяки. Був щедрим до самознищення – усім роздавав ідеї, задуми, мистецькі дрібнички. Дарувати – було його щастям. Не меншим, ніж творити. Може, це його й тримало в житті, коли не давали творити. Він усіх залишив заборгованими й винними.

У боргу та провині перед ним залишилася й уся Україна. Вона, позбавлена самої себе, віддана на поталу тим, хто, виступаючи від її імені, нищив її, – не змогла його захистити. А він приріс до неї серцем і не втрачав надії повернутися, дістати дозвіл працювати на Київській кіностудії... І, може, трохи звеселило останні його місяці оте бодай часткове (але яке вагоме!) повернення в українське кіно – створення сценарію фільму Леоніда Осики «Етюди про Врубеля» та співавторство у фільмі світового визнання «Лебедине озеро. Зона», який за його сценарієм поставив Юрій Ілленко, друг і добрий творчий суперник з часів «Тіней забутих предків».

Та скільки ще він хотів зробити для України! Фільм «Київські фрески» мав стати феєричною картиною життя сучасного міста, за яким стоїть тисячолітня історія. Не став: зйомки заборонили. «Інтермецо» за шедевром його улюбленого Михайла Коцюбинського мало стати натхненною поемою про невмирущий дух українського народу. Але такий фільм не повинен був з'явитися.

Любов до української культури й народного мистецтва, тонке їх розуміння, солідарний відгук на них породжували оригінальні задуми фільмів. Пам'ятаю поїздку до Марії Приймаченко – про неї Сергій також хотів робити фільм. Та не ті були часи...

Та, може, найбільше, що ми втратили, – нездійснений задум фільму «Марія». До Шевченка Параджанов звертався незмінно, хотів поставити біографічну картину «Дорога в безсмертя». А пізніше – неймовірна ідея: зробити кіноверсію Шевченкової «Марії». Таки неймовірна, бо як можна перекласти мовою кінокадрів річ, у якій майже немає зовнішнього руху,

стосунків персонажів, а вся сила якої – у пристрасному внутрішньому монологі, в етичній дії слова? Але саме це й було близьке Параджанову, і для нього не було нічого неможливого. Він уже мав у голові не лише сценарій, а й зоровий ряд, точне бачення майбутнього фільму. Це мав бути твір високої мистецької умовності, з імітацією українського вертепу, різдвяної містерії...

Як тут не нагадати, що «Тіні забутих предків» – це було не просто свято українського мистецтва. Це було свято української душі, підтвердження того, що Україна може стати естетичною й духовною величиною у світі. Отже – величиною повною. І знаменно, що саме на прем'єрі фільму в кінотеатрі «Україна» вчинено публічний протест проти політичних арештів, перший у нашій повоєнній історії акт масової непокорі.

... Сьогодні в українському кіномистецтві все доводиться починати заново. Але є досвід і є уроки. І провідною зорею тепер світитиме поряд з образом Довженка образ Параджанова.

За І. Дзюбою

16. Засобом міжфразового зв'язку 1-го та 2-го речень тексту є

- А вставне слово
- Б прислівник
- В синонім
- Г займенник
- Д лексичний повтор

17. У реченні «Фільм «Київські фрески» мав стати феєричною картиною життя сучасного міста...» слово *феєричний* означає:

- А казковий, чарівний, незвичайний
- Б веселий, дотепний
- В величний
- Г різнобарвний
- Д містичний

18. Зазначаючи, що фільм «Інтермецо» «не повинен був з'явитися», автор має на увазі

- А нездатність глядача оцінити такі кінострічки
- Б невідповідність ідейного змісту тогочасній ідеології
- В завантаженість митця іншими творчими задумами
- Г неможливість утілити в кіно ліричну образність Коцюбинського
- Д незацікавленість тематикою

19. Як відзначено в тексті, нереалізованим задумом режисера став фільм

- А «Лебедине озеро. Зона»
- Б «Тіні забутих предків»
- В «Етюди про Врубеля»
- Г «Київські фрески»
- Д усі задуми було реалізовано

20. Синонімом до фразеологізму, виділеного в реченні «Досить було кинути оком, проглянути кілька сторінок - і суть схоплено», може бути

- А кинути недобрим оком
- Б впадати в очі

В кинути погляд

Г кинути світло

Д взяти до уваги

21. Просте речення «Любов до української культури й народного мистецтва, тонке їх розуміння, солідарний відгук на них породжували оригінальні задуми фільмів» ускладнюють

А однорідні члени

Б вставне слово

В звертання

Г відокремлене означення

Д відокремлена обставина

22. У реченні «Та, може, найбільше, що ми втратили, – нездійснений задум фільму «Марія» вставне слово вжито з метою

А вираження емоцій автора

Б вираження припущення

В покликання на джерело висловлювання

Г вираження впевненості

Д привернення уваги читача

23. В останньому абзаці автор

А виражає стурбованість з приводу занепаду кіномистецтва в Україні

Б висловлює сподівання на бурхливий розвиток кіномистецтва в Україні

В підсумовує здобутки кінорежисера

Г висловлює думку, що в розвитку українського кіномистецтва буде враховано неоціненний досвід геніальних режисерів

Д визначає основні риси українського кіномистецтва

Тестові завдання з української мови на встановлення відповідності (24 – 28) складаються з двох колонок, у яких частини матеріалу позначено цифрами і буквами. Зіставляючи інформацію першої та другої колонок, запишіть в таблиці поряд із буквою відповідну цифру. Завдання передбачає 4 правильні відповіді, кожна з яких оцінюється 1 балом. Повністю правильно виконане завдання оцінюється 4 балами.

24. Установіть відповідність між словами з подвоєнням букв та їхньою характеристикою:

1	оббити, наддністрянський	А	подовження приголосних між голосними
2	невблаганний, здоровенний	Б	збіг приголосних на межі кореня і суфікса
3	роздоріжжя, галуззя	В	збіг приголосних на межі префікса і кореня
4	клітинний, стінний	Г	подвоєння літер у наголошених суфіксах
		Д	збіг приголосних на межі двох префіксів

25. Установіть відповідність між займенниками та їх розрядами:

1	абичий	А	вказівний
2	аніякий	Б	означальний

3	цей	В	неозначений
4	весь	Г	заперечний
		Д	зворотний

26. Установіть відповідність між реченнями та їх типом:

1	<i>Немовби весною пахне, гіркуватим її духом.</i>	А	двоскладне речення з однорідними членами
2	<i>Шукайте і знайдете.</i>	Б	безособове речення
3	<i>Душно й солодко пахне в садку тернів цвіт.</i>	В	неозначено-особове речення
4	<i>Нас учили бути добрими, мудрими, щирими.</i>	Г	неповне двоскладне речення
		Д	узагальнено-особове

Завдання 29 – 36 – це тести з української літератури закритого типу 1-го рівня складності з вибором однієї правильної відповіді. Кожне завдання має чотири варіанти відповіді. Правильна відповідь оцінюється 1 балом, неправильна – 0 балів.

29. Козацькі, чумацькі, солдатські, кріпацькі, бурлацькі, наймитські пісні належать до пісень:

- А календарно-обрядових
- Б історичних
- В соціально-побутових
- Г родинно-побутових

30. Першим твором нової української літератури є:

- А «Енеїда»
- Б «Бджола і шершень»
- В «Маруся»
- Г «Катерина»

31. У «Слові про похід Ігорів» слова «розтікався він мислю по древу, сірим вовком по землі, сизим орлом під хмарами» сказано про:

- А автора твору
- Б Бояна
- В князя Ігоря
- Г князя Святослава

Завдання 37 – 56 – це тести закритого типу з української літератури 2-го рівня складності з вибором однієї правильної відповіді. У кожному тестовому завданні – п'ять варіантів відповіді. Правильна відповідь оцінюється 1 балом, неправильна – 0 балів.

37. П'єса «Наталка Полтавка» І.Котляревського починається піснею

- А «Повій, вітре, на Вкраїну»
- Б «Всякому місту – звичай і права»
- В «Ой я дівчина Полтавка»
- Г «Віють вітри, віють буйні»
- Д «Чого ж вода каламутна»

38. Перше видання «Кобзаря» Т.Шевченка містить програмний твір

- А «Причинна»
- Б «Думи мої, думи»

- В «Катерина»
Г «Гайдамаки»
Д «Сон»

39. У творі «І мертвим, і живим...» Т.Шевченка обурює те, що нащадки гетьманів

- А гноблять свій народ
Б стали байдужими і бездіяльними
В втратили козацьке військо
Г занепали морально
Д віддали частину земель загарбникам

Власне висловлювання

Напишіть письмову роботу на тему «Українська пісня – це душа нашого народу». Власні міркування проілюструйте прикладами з творів українського та світового мистецтва, з історії та суспільного життя народу. Орієнтовний обсяг роботи – 1 сторінка (200-250 слів).

*Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова
Протокол № 4 від «30» березня 2017р.*

*Голова предметної комісії _____ / проф. Висоцький А.В./
Підпис Прізвище, ім'я, по батькові*

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т.Гундорова. - Львів: Літопис, 1997. - С. 73-104.
2. Денисюк І.О. Розвиток української малої прози XIX - поч. XX ст. / І.О.Денисюк. - Л.: Наук. вид. тов-во "Академічний експрес", 1999. - С. 145-265.
3. Дзюба І. Тарас Шевченко / І.Дзюба. - К., 2007.
4. Євшан М. Боротьба генерацій і українська література / М.Євшан // Українське слово: Хрестоматія: У 4 кн.. - Кн. 2. - К.: Либідь, 1998. - С. 13-20.
5. Історія української літератури XX ст. У 2 кн. - Кн. 1.: 1910-1930 -ті роки: Навч. посібник / За ред. В.Г.Дончика - К.: Либідь, 1993. - С. 3-70.
6. Історія української літератури кінця XIX - початку XX ст. / За ред. П.П.Хропка. - К.: Вища школа, 1991. - С. 7-32.
7. Історія української літератури XIX (40-60, 70-90-ті роки) / За ред. В.Ф.Погребенника. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010.
8. Моклиця М.В. Модернізм у творчості письменників XX ст. Ч. I. Українська література / М.В.Моклиця. - Луцьк: РВВ "Вежа", 1999. - С. 3-15.
9. Моренець В. Національні шляхи модерну першої половини XX ст.: Україна

- і Польща / В.Моронець. - К.: Основи, 2002. - 327 с.
10. Наєнко М. Художня література України / М.Наєнко. - К.1. - К., 2009. - 831 с.
  11. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму / Я.Поліщук. - Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. - 392 с.
  12. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С.Павличко. - К.: Либідь, 1997. - С. 9-166.
  13. Рисак О.О. Найперше - музика у слові: Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі к. ХІХ - п. ХХ ст. / О.О.Рисак. - Луцьк: РВВ "Вежа, 1999.- 340 с.
  14. Франко І. З останніх десятиліть ХІХ в. / І.Франко // Тв.: В 50 т. - К., 1984. - Т. 41. С. 471-529.
  15. Шумило Н. Під знаком самотності: Українська проза і літературна критика кінця ХІХ - поч. ХХ ст. / Н.Шумило. - К.. 2003. - 354 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

1. Безпояско О.К. Граматика української мови. Морфологія: [підручник для студ. філол. ф-тів вузів] / Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
2. Безпояско О.К. Морфеміка української мови / Безпояско О.К., Городенська К.Г. – К.: Наук. думка, 1987. – 212 с.
3. Вакарюк Л.О. Українська мова. Морфеміка і словотвір / Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. – Тернопіль: Лілея, 1999. – 220 с.
4. Вихованець І.Р. Граматика української мови / Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Грищенко А.П. – К.: Рад. школа, 1982. – 208 с.
5. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1980. – 286 с.
6. Вихованець І.Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови / Вихованець І.Р., Городенська К.Г. – К.: Унів. вид-во "Пульсари", 2004. – 400 с.
7. Гальона Н.П. Функції модальних часток / Н.П.Гальона // Українська мова і література в школі. – 1990. - № 11. – С. 23 – 27.
8. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові / Г.М. Гнатюк. – К.: Наук. думка, 1982. – 248 с.
9. Городенська К. Граматичний словник української мови: Сполучники / К. Городенська. – Херсон : Видавництво ХДУ. – 2007. – 340 с.
10. Городенська К.Г. Із найновіших рекомендацій щодо складних уживань в українській мові / Городенська К.Г., Кочукова Н.І., Куцак Г.М. – Київ – Слов'янськ, 2006. – 83 с.
11. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова: навчальний посібник / [С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я. Плющ та ін.; за ред. С.О. Карамана]. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 560 с.
12. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови: Навч. посібник / Н.Ф. Клименко; Ін-т змісту і методів навчання. Київ. ун-т імені Т. Шевченка. – К., 1998. – 182 с.
13. Клименко Н.Ф. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови / Н.Ф.Клименко, Є.А. Карпіловська. – К., 1998. – 162 с.

14. Мацько Л.І. Стилїстика української мови: підручник / Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – [2-е вид., випр.]. – К.: Вища школа, 2005. – 462 с.
15. Медведєв Ф.П. Система сполучників в українській мові / Ф.П. Медведєв. – Х.: Вид-во Харк. держ. ун-ту, 1962. – 90 с.
16. Морфемна структура слова / [відп. ред. М.М. Пешак]. – К.: Наук. думка, 1979. – 335 с.
17. Плющ М.Я. Граматика української мови в таблицях: [навч. посіб.] / Плющ М.Я., Грипас Н.Я. – К.: Вища шк., 2004. – 167 с.
18. Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: Підручник. 2-е видання, доповнене / М.Я. Плющ. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 328 с.
19. Плющ М.Я. Проблема відокремлення і відокремлених компонентів речення (семантико-синтаксичний і комунікативний аспекти): Навчальний посібник / М.Я.Плющ. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – 92 с.
20. Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова: Збірник вправ / М.Я.Плющ, О.І.Леута, Н.П.Гальона. – К.: Вища школа, 2003. – 288 с.
21. Плющ Н.П., Бондаренко В.В. Сучасна українська мова. Орфоепія: Навчальний посібник / Н.П.Плющ, В.В.Бондаренко. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2007. – 207 с.
22. Полюга Л.М. Словник українських морфем / Л.М. Полюга. – 3-є вид. – К.: Довіра, 2009. – 554 с.
23. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с.
24. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова.–Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.
25. Симонова К.С. Категоріальні ознаки та синтаксичні функції часток / К.С. Симонова // Укр. мова і літ. в шк. – 1983. – № 7. – С. 47-49.
26. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні ; [ред. кол. : І. К. Білодід (голова)]. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980.
27. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П. Грищенка. – 3-є вид., доп. – К.: Вища шк., 2002. – 440 с.
28. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / [А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко та ін.]/ – К.: Знання, 2010. – 270 с.
29. Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис: підручник / [А.К. Мойсієнко, І.М. Арбіджанова, В.В. Коломийцева та ін.]/ – К.: Знання, 2010. – 374 с.
30. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; за ред. М.Я.Плющ.– 7-е вид., стереотип. – 2009. – 430 с.